

Bruxelles, 6. ožujka 2017.
(OR. en)

6846/17

COHOM 28
COPS 74
CFSP/PESC 200
FREMP 20
DEVGEN 31
SOC 159
JAI 181
JEUN 30
ILO 3

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Na datum:	6. ožujka 2017.
Za:	Delegacije
Br. preth. dok.:	6203/17 COHOM 19 COPS 44 CFSP/PESC 134 FREMP 13 DEVGEN 21 SOC 84 JAI 108 JEUN 18 ILO 2
Predmet:	Revizija Smjernica EU-a za promicanje i zaštitu prava djeteta (2017.) Ne zaboravimo nijedno dijete

---

Za delegacije se u Prilogu nalazi „Revizija Smjernica EU-a za promicanje i zaštitu prava djeteta (2017.) – Ne zaboravimo nijedno dijete” koju je Vijeće usvojilo na svojem 3525. sastanku održanom 6. ožujka 2017.

Revizija Smjernica EU-a za promicanje i zaštitu prava djeteta (2017.)

Ne zaboravimo nijedno dijete

(Vijeće za vanjske poslove, 6. ožujka 2017.)

Sadržaj

1. UVOD.....	3
A. Razlozi za djelovanje.....	3
B. Svrha i područje primjene.....	5
2. NAČELA DJELOVANJA EU-a	6
A. Konvencija UN-a o pravima djeteta (UNCRC).....	6
B. Pristup temeljen na pravima kojim su obuhvaćena sva ljudska prava.....	9
C. Uključivanje.....	14
3. PRIORITETI ANGAŽMANA EU-a.....	15
4. ALATI EU-a ZA PROMICANJE I ZAŠTITU PRAVA DJETETA.....	16
5. OPERATIVNE SMJERNICE	18
6. PROVEDBA I EVALUACIJA OVIH SMJERNICA	30
Prilog I. – Pravni instrumenti i dokumenti o politikama EU-a.....	31
Prilog II. – Popis ciljeva održivog razvoja i ciljeva koji su najrelevantniji za djecu	37
Prilog III. – Smjernice EU-a o ljudskim pravima, komunikacija Komisije i zaključci Vijeća	41

1. UVOD

A. Razlozi za djelovanje

Prava djeteta ljudska su prava. Nedjeljiva su, univerzalna i neotuđiva. Ugovor o Europskoj uniji (Ugovor iz Lisabona), koji je na snagu stupio 2009., sadrži izričitu obvezu promicanja zaštite prava djeteta u kontekstu unutarnjeg i vanjskog djelovanja EU-a (za pregled pravnih instrumenata i politika EU-a vidjeti Prilog 1.). Ovim smjernicama Europska unija ponovno potvrđuje svoju predanost sveobuhvatnoj zaštiti i promicanju prava djeteta u svojoj vanjskoj politici u području ljudskih prava, u skladu s odredbama Konvencije UN-a o pravima djeteta (UNCRC) i njezinim fakultativnim protokolima te s drugim relevantnim međunarodnim standardima i ugovorima.

Diljem svijeta 16 000 djece svakodnevno umire od uzroka koje je uglavnom moguće spriječiti ili izliječiti. Gotovo polovica svih smrtnih slučajeva djece mlađe od pet godina može se pripisati pothranjenosti. U svijetu je gotovo 230 milijuna djece mlađe od pet godina (otprilike svako treće dijete) čije rođenje nikada nije službeno zabilježeno¹. Svakih pet minuta jedno dijete umire zbog nasilja u domu, školi ili zajednici. Diljem svijeta do milijarde dječaka i djevojčica u dobi od dvije do sedamnaest godina doživjelo je fizičko, seksualno ili psihološko nasilje tijekom protekle godine². Djeca su žrtve raznih oblika dječjeg rada, osobito njegovih najgorih oblika. Rodno specifični rizici za djevojčice i dječake zahtijevaju osobitu pažnju. Djeca su žrtve seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja. Djevojčice i dječaci mogu biti žrtve ranih i prisilnih brakova, a djevojčice mogu biti podvrgnute štetnim praksama poput sakaćenja ženskih spolnih organa. Prevelikom broju djece uskraćeni su kvalitetno obrazovanje (trenutačno 124 milijuna djece ne pohađa školu³) te primjerena zdravstvena i socijalna skrb.

---

¹ Statistički podaci preuzeti s internetskih stranica UNICEF-a (listopad 2016.), <https://www.unicef.org/statistics/>

² Globalno partnerstvo za okončanje nasilja nad djecom, https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/commitments/552_9061_commitment_Partnership_Pr evalence_Consequences_A4.pdf

³ UNESCO, 2015.: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/fs-31-out-of-school-children-en.pdf>

Djeca u ranjivom položaju, kao što su djeca koja žive u siromaštvu, djeca koja žive u području sukoba i osjetljivim situacijama, djeca s invaliditetom, djeca koja su lišena slobode ili su u sukobu sa zakonom, djeca migranti i izbjeglice (gotovo 50 milijuna djece diljem svijeta migriralo je preko granica ili je prisilno raseljeno, a polovicu svih izbjeglica danas čine djeca⁴), djeca bez pratnje i djeca bez obitelji suočavaju se s posebnim rizicima i izložena su diskriminaciji, marginalizaciji, institucionalizaciji i isključenosti.

Od donošenja Smjernica 2007. mnogo se toga promijenilo u kontekstu prava djece na globalnoj razini i evolucije politike EU-a u vezi s djecom u okviru vanjskog djelovanja EU-a, zbog čega ih je sada potrebno ponovno revidirati. Samo u 2015. donesen je niz velikih međunarodnih sporazuma, od kojih su osobito važni Program održivog razvoja do 2030.⁵, kojim se obvezuje na pružanje poticajnog okružja djeci i mladima da bi u potpunosti mogli ostvariti svoja prava i realizirati svoje sposobnosti (stavak 25.), i Sporazum o financiranju razvoja⁶ (Akcijski plan iz Addis Abebe).

„Ne zaboravimo nikoga” jedno je od ključnih načela na kojima se temelji Program održivog razvoja do 2030. Time se ukazuje na to da će međunarodna zajednica i pojedinačne države pojačati napore na osiguravanju jednakih mogućnosti za sve ljude i na dopiranju do najranjivijih i najmarginaliziranijih.

U rujnu 2016. Opća skupština UN-a prvi je put sazvala sastanak na vrhu na razini šefova država ili vlada na temu masovnih kretanja izbjeglica i migranata. Završni dokument sa sastanka, Njujorška deklaracija⁷, sadrži obveze zaštite ljudskih prava svih izbjeglica i migranata bez obzira na status. Te obveze obuhvaćaju osiguravanje pristupa obrazovanju svoj djeci izbjeglicama i migrantima u roku od nekoliko mjeseci nakon njihova dolaska, prevenciju seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja te odgovor na njega, rad na ukidanju prakse zadržavanja djece radi utvrđivanja njihova migrantskog statusa, kao i zaštitu prava žena i djevojčica te promicanje njihova potpunog, ravnopravnog i konstruktivnog sudjelovanja u pronalasku rješenja.

---

⁴ *Uprooted: The growing crisis for refugee and migrant children* (Prisiljeni na odlazak: rastuća kriza za djecu izbjeglice i migrante), UNICEF (rujan 2016.), str. 3. i 6.

⁵ Promijeniti svijet: Program održivog razvoja do 2030., rezolucija koju je Opća skupština donijela 25. rujna 2015. (UNGA A/RES/70/1).

⁶ Akcijski plan iz Addis Abebe s treće međunarodne konferencije o financiranju razvoja (Akcijski plan iz Addis Abebe), A/RES/69/313, kolovoz 2015.

⁷ Njujorška deklaracija o izbjeglicama i migrantima, A/71/L.1*, 13. rujna 2016.

U globalnoj strategiji Europske unije za vanjsku i sigurnosnu politiku⁸ istaknute su važnost ciljeva održivog razvoja i obveza uključivanja ljudskih prava u sve sektore politike u kontekstu vanjskog djelovanja EU-a. U skladu s višeslojnim pristupom otpornosti postoji i čvrsta obveza usredotočenja na produblivanje rada u području obrazovanja, komunikacije, kulture i mladih. U prijedlogu Europske komisije o novom Europskom konsenzusu o razvoju⁹ također je istaknuta ta obveza uključivanja ljudskih prava, kao i obveza usklađivanja politike razvojne suradnje EU-a s Programom do 2030. Nadalje, donošenjem Strateškog okvira EU-a i Akcijskog plana za ljudska prava i demokraciju (2012.)¹⁰ te usvajanjem Zaključaka Vijeća o pristupu razvojnoj suradnji temeljenom na pravima (svibanj 2014.)¹¹ EU se u svojem djelovanju obvezao na prijelaz na pristup temeljen na pravima (vidjeti odjeljak 2B, Pristup temeljen na pravima).

B. Svrha i područje primjene

Svrha ovih Smjernica EU-a za promicanje i zaštitu prava djeteta („Smjernice”)¹² podsjećanje je na međunarodne standarde u području prava djeteta te pružanje praktičnih smjernica dužnosnicima institucija EU-a i državama članicama EU-a radi: i) jačanja njihove uloge u promicanju i zaštiti prava sve djece u okviru vanjskog djelovanja EU-a poticanjem i podupiranjem osnaživanja nacionalnih sustava partnerskih zemalja te ii) daljnjeg jačanja njihove suradnje s međunarodnim organizacijama i organizacijama civilnoga društva.

---

⁸ Globalna strategija Europske unije za vanjsku i sigurnosnu politiku,

<https://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

⁹ Prijedlog novog Europskog konsenzusa o razvoju. Naš svijet, naše dostojanstvo, naša budućnost, COM(2016) 740 final, 22. studenoga 2016.

¹⁰ Strateški okvir EU-a i Akcijski plan za ljudska prava i demokraciju, dok. 11855/12, lipanj 2012.

¹¹ Zaključci Vijeća o pristupu razvojnoj suradnji temeljenom na pravima, 9987/14, svibanj 2014. Komisija je sastavila priručnik sa smjernicama za osoblje pri provedbi pristupa temeljenog na pravima pod naslovom „Radni dokument službi Komisije. Priručnik. Pristup temeljen na pravima kojim su okviru razvojne suradnje EU-a obuhvaćena sva ljudska prava” (SWD(2014) 152 final) (dok. 9489/14, 5. svibnja 2014.).

¹² Za popis poveznica na smjernice EU-a, komunikacije Komisije i zaključke Vijeća kojima se nadopunjuju Smjernice za promicanje i zaštitu prava djeteta vidjeti Prilog III.

Kako bi ostvario svoje obveze u vezi s promicanjem i zaštitom prava djeteta, EU promiče opće mjere provedbe UNCRC-a kako su navedene u Općoj napomeni br. 5¹³. Opće mjere provedbe namijenjene su promicanju mogućnosti da sva djeca u potpunosti uživaju sva prava navedena u Konvenciji, i to putem **zakonodavstva, dodjelom proračunskih sredstava, uspostavom vladinih i neovisnih tijela za koordinaciju i praćenje, sveobuhvatnim prikupljanjem podataka, podizanjem razine osviještenosti, osposobljavanjem te razvojem i provedbom odgovarajućih politika, usluga i programa**. Opće mjere provedbe stoga služe kao sama osnova za ostvarenje prava djeteta osiguravanjem potrebnih struktura i resursa **s pomoću pristupa temeljenog na jačanju sustavâ**.

U skladu s najvažnijom temom ciljeva održivog razvoja ovim se revidiranim smjernicama nastoji uzeti u obzir svako dijete primjenom pristupa provedbi općih mjera provedbe temeljenog na pravima, kojim su obuhvaćena sva prava. Mjere potrebne za ostvarenje tog cilja navedene su u dijelu 5. operativnih smjernica.

2. NAČELA DJELOVANJA EU-a

A. Konvencija UN-a o pravima djeteta (UNCRC)

Politika EU-a u području prava djeteta uvelike se zasniva na UNCRC-u. Sve države članice EU-a stranke su UNCRC-a, ugovora o ljudskim pravima koji je ratificirao najveći broj zemalja u povijesti te koji u ovom trenutku ima 196 država stranaka. To je najopsežniji ugovor o ljudskim pravima i pravni instrument za promicanje i zaštitu cijelog niza prava relevantnih za djecu: gospodarskih, socijalnih, kulturnih, civilnih i političkih. U Konvenciji, usvojenoj 1989., opisani su univerzalni standardi za skrb o djeci, odnos prema njima, opstanak, razvoj, zaštitu i sudjelovanje sve djece. Bio je to prvi međunarodni instrument u kojem su djeca izričito prepoznata kao društveni akteri i aktivni nositelji prava.

U Konvenciji UN-a o pravima djeteta definicijom djeteta obuhvaćene su sve osobe mlade od 18 godina.

¹³ Konvencija UN-a o pravima djeteta. Opća napomena br. 5, Opće mjere provedbe Konvencije o pravima djeteta (članci 4. i 42. te članak 44. stavak 6.) CRC/GC/2003/5, 27. studenoga 2003.

Četiri glavna načela UNCRC-a

Provedba UNCRC-a ostvaruje se u skladu s četirima glavnim načelima navedenim u nastavku teksta. **Na ta se načela oslanja tumačenje i provedba svih drugih članaka Konvencije te ona čine samu osnovu pristupa temeljenog na pravima djeteta.** EU bi pri oblikovanju i provedbi svoje politike i mjera koji se odnose na prava djeteta u obzir trebao uzimati ta četiri glavna načela, kao i druge relevantne članke Konvencije, fakultativne protokole i opće napomene Odbora¹⁴.

<p>Članak 2.</p> <p><u>Nediskriminacija:</u></p> <p>Sva djeca zaštićena su od svih oblika diskriminacije na temelju rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog, etničkog ili socijalnog podrijetla, imovine, invaliditeta, obiteljskog podrijetla ili neke druge okolnosti te djece <i>ili njihovih roditelja</i>.</p>	<p>Članak 3.</p> <p><u>Najbolji interes djeteta:</u></p> <p>Najbolji interes djeteta mora biti primarni cilj u svim aktivnostima koje se odnose na djecu.</p> <p><i>(Vidjeti i Opću napomenu o UNCRC-u br. 14¹⁵ CRC/C/GC/14,2013)</i></p>
---	--

¹⁴ Odbor za prava djeteta (CRC) tijelo je koje okuplja nezavisne stručnjake i koje prati provedbu UNCRC-a u njezinim državama strankama. Odbor izdaje opće napomene u svrhu objašnjavanja i davanja smjernica o provedbi UNCRC-a i njegovih fakultativnih protokola. Opće napomene nisu obvezujuće za države članice.

¹⁵ Opća napomena br. 14 (2013.) o pravu djeteta da njegov ili njezin najbolji interes bude od primarne važnosti (čl. 3., stavak 1.)*, CRC/C/GC/14.

<p>Članak 6.</p> <p><u>Pravo na život, opstanak i razvoj:</u></p> <p>Djeca imaju pravo na život, a države stranke moraju u najvećoj mogućoj mjeri osigurati opstanak i potpuni razvoj djeteta.</p>	<p>Članak 12.</p> <p><u>Poštovanje djetetovih mišljenja:</u></p> <p>Sva djeca koja su u stanju oblikovati vlastito mišljenje moraju imati pravo na njegovo slobodno izražavanje u svim pitanjima koje se na to dijete odnose i to se mišljenje mora uvažavati u skladu s dobi i zrelošću djeteta.</p> <p><i>(Vidjeti također Opću napomenu o UNCRC-u br. 12¹⁶ CRC/C/GC/12, 2009.)</i></p>
<p><u>Fakultativni protokoli¹⁷ uz Konvenciju</u></p> <p>Uz Konvenciju postoje tri fakultativna protokola: i) Fakultativni protokol o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji (173 države stranke), ii) Fakultativni protokol glede uključivanja djece u oružane sukobe (165 država stranaka) i iii) Fakultativni protokol o postupku povodom pritužbi (29 države stranke).</p> <p>Ratifikacijom i provedbom Fakultativnog protokola o postupku povodom pritužbi djeci se kao pojedincima omogućuje podnošenje pritužaba o određenim kršenjima njihovih prava na temelju Konvencije i njezinih prvih dvaju fakultativnih protokola. Time se usto pokazuje predanost promicanju i zaštiti svih aspekata prava djeteta, kako su formulirana u UNCRC-u, a posebno u članku 12. o poštovanju djetetovih mišljenja.</p>	

¹⁶ Opća napomena br. 12 (2009.). Pravo djeteta na izražavanje mišljenja. CRC/C/GC/12.

¹⁷ Fakultativni protokoli uz ugovore o ljudskih pravima i sami su ugovori te su zemljama strankama glavnih ugovora otvoreni za potpisivanje, pristupanje i ratifikaciju.

Zajedno s drugim međunarodnim i regionalnim standardima u vezi s pravima djeteta, među ostalim onima koje je usvojilo Vijeće Europe, tim se instrumentima pruža solidan temelj kako bi sva djeca bez diskriminacije uživala ljudska prava. Služe i kao referentna točka za promicanje i praćenje napretka u ostvarivanju prava djeteta.

Važan napredak ostvaren je i sve širom ratifikacijom i provedbom Konvencije Međunarodne organizacije rada br. 182 o najgorim oblicima dječjeg rada (180 država stranaka) i Konvencije Međunarodne organizacije rada br. 138 o najnižoj dobi za zapošljavanje i rad (169 država stranaka).

B. Pristup temeljen na pravima kojim su obuhvaćena sva ljudska prava

U kontekstu Strateškog okvira EU-a i Akcijskog plana za ljudska prava i demokraciju¹⁸, donesenih u lipnju 2012., EU se obvezao na prijelaz na pristup temeljen na pravima kojim su obuhvaćena sva ljudska prava. Kako bi tu obvezu provela u djelo, Komisija je 2014. donijela radni dokument službi Komisije koji sadrži priručnik za provedbu **pristupa temeljenog na pravima kojim su obuhvaćena sva ljudska prava**¹⁹. Taj je pristup radna metodologija koja se temelji na uključivanju ljudskih prava (vidjeti odjeljak C u nastavku teksta) inkorporacijom standarda i načela ljudskih prava kao sredstava i cilja suradnje te integriranjem ispunjenja ljudskih prava u osmišljavanje, provedbu, praćenje i ocjenu svih politika i programa. Pristup temeljen na pravima kojim su obuhvaćena sva prava ima uporište u univerzalnosti i nedjeljivosti ljudskih prava te načelima sudjelovanja, nediskriminacije, transparentnosti i odgovornosti.

---

¹⁸ Strateški okvir EU-a i Akcijski plan za ljudska prava i demokraciju, dok. 11855/12, lipanj 2012.

¹⁹ Radni dokument službi Komisije. Priručnik. Pristup temeljen na pravima kojim su okviru razvojne suradnje EU-a obuhvaćena sva ljudska prava (SWD(2014) 152 final) (dok. 9489/14, 5. svibnja 2014.).

Načela pristupa temeljenog na pravima kojim su obuhvaćena sva ljudska prava odraz su četiriju vodećih načela UNCRC-a koja tvore pristup temeljen na pravima djeteta.

Definicija pristupa temeljenog na pravima djeteta kako je navedena u UNCRC-u, u Općoj napomeni br. 13²⁰

„Pristup temeljen na pravima djeteta pristup je kojim se podupire ostvarenje prava sve djece utvrđenih u Konvenciji razvojem sposobnosti nositelja dužnosti da ispune svoje obveze (članak 4.) i sposobnosti nositelja prava da zatraže ostvarenje svojih prava, rukovodeći se cijelo vrijeme pravom na **nediskriminaciju** (članak 2.), na razmatranje **najboljeg interesa djeteta** (članak 3. stavak 1.), na **život, opstanak i razvoj** (članak 6.) te na **poštovanje djetetovih mišljenja** (članak 12.) Djeca usto imaju pravo da ih pružatelji skrbi, roditelji i članovi zajednice usmjeravaju u ostvarivanju njihovih prava u skladu sa sposobnostima djeteta koje se razvijaju (članak 5.) Pristup temeljen na pravima djeteta cjelovit je i njime se naglašava podupiranje sposobnosti i resursa samog djeteta i svih društvenih sustava kojima ono pripada: obitelji, škole, zajednice, ustanova, vjerskih i kulturnih sustava.” *(Dijelovi teksta podebljani su radi isticanja.)*

²⁰ Opća napomena br. 13 (2011.). Pravo djeteta na slobodu od svih oblika nasilja, CRC/C/GC/23, str. 23.

„EU” se odnosi na dužnosnike institucija EU-a i države članice EU-a.

U skladu s navedenim, vodeća načela djelovanja EU-a u području prava djeteta u svrhu potpore partnerskim zemljama u provedbi općih mjera provedbe jesu:

- **Zakovitost, univerzalnost i nedjeljivost ljudskih prava** – svaki oblik djelovanja koji provode EU i partnerske zemlje mora biti u skladu s UNCRC-om. Primjerice, partnerska zemlja mora osigurati usklađenost zakonodavstva s odredbama UNCRC-a.
- **Pristup temeljen na rješavanju temeljnih uzroka** – EU bi s partnerskim zemljama trebao surađivati na otklanjanju temeljnih uzroka zbog kojih se neko pravo ne poštuje, ne štiti i ne ostvaruje. Procjenom prava djeteta dotična će zemlja moći utvrditi postojeće oblike njihovih kršenja (kakve, čijih prava, gdje, zašto, u kojoj mjeri itd.) te će se na temelju toga uz pomoć EU-a moći usredotočiti na otklanjanje temeljnih uzroka kršenja prava²¹.
- **Pristup temeljen na jačanju sustavâ** – EU bi se trebao usredotočiti na davanje podrške partnerskim zemljama kako bi ojačale svoje sustave te gdje god je to moguće izbjegavati uspostavu i podupiranje usporednih mjera ili struktura (primjerice financiranjem niza različitih projekata). U kontekstu rješavanja pitanja prava djeteta partnerske su zemlje ključni sugovornici EU-a iz jednostavnog razloga: kao stranke UNCRC-a one su glavni akteri odgovorni za ostvarenje prava djece u okviru svoje nadležnosti. EU će se stoga usredotočiti na pomaganje partnerskim zemljama u jačanju svih elemenata njihovih sustava, kako je utvrđeno u općim mjerama provedbe, u svrhu većeg poštovanja, zaštite i ostvarenja svih prava sve djece.
- **Dugoročna i održiva rješenja** – iako se cilja na trenutno poboljšanje situacije djece na koju se to odnosi, vanjsko djelovanje EU-a trebalo bi rezultirati dugoročnim, održivim i pozitivnim promjenama za djecu. Radi snažnijeg učinka i trajne koristi važno je usredotočiti se na rad s nositeljima dužnosti na jačanju postojećih sustava.

---

²¹ Za prikaz analize prava djeteta u kontekstu zemalja vidjeti Modul 1. *priručnika EU-a i UNICEF-a o pravima djeteta pod naslovom „Uključivanje prava djeteta u razvojnu suradnju”*, <https://www.unicef.org/eu/crtoolkit/>

- **Sudjelovanje i jačanje položaja** – EU bi trebao surađivati s partnerskim zemljama na poboljšanju mogućnosti djece da sudjeluju u donošenju odluka i postupcima koji se na njih odnose, na lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini, u skladu s člankom 12. UNCRC-a i Općom napomenom br. 12. EU bi trebao nastojati podići razinu osviještenosti nositelja dužnosti u vezi s potrebom savjetovanja s djecom i shodnim promicanjem poboljšanih struktura upravljanja. Na taj način položaj djece dodatno će se ojačati te će ona usvojiti ključne životne vještine. EU bi se trebao savjetovati s lokalnim organizacijama koje rade s djecom kako bi mogao zajamčiti najbolji način za doprinos promicanju prava djeteta na lokalnoj razini.
- **Nediskriminacija/ravnopravnost** – EU bi trebao surađivati s partnerskim zemljama radi osiguranja veće ravnopravnosti među svom djecom, i to suočavanjem s diskriminativnim zakonima, politikama i praksama te pridavanjem najveće pozornosti najmarginaliziranijoj djeci. EU će pažljivo nastojati izbjeći slučajno jačanje postojećih diskriminativnih praksi, među ostalim rodno uvjetovane diskriminacije, te će se prvenstveno posvetiti najmarginaliziranijim skupinama kako bi se smanjio jaz zbog kojega trpe oni najzapostavljeniji, i to radom na hvatanju u koštac s temeljnim uzrocima i predlaganjem trajnih rješenja.
- **Odgovornost i pristup vladavini prava** – EU bi svojim djelovanjem trebao poboljšati odgovornost i transparentnost partnerskih zemalja u odnosu prema djeci, njihovim obiteljima i zajednicama u pogledu nastojanja tih zemalja na ostvarenju prava djeteta. Da bi prava imala smisla, učinkoviti pravni lijekovi moraju biti dostupni kako bi se ispravila njihova kršenja. EU bi se u svojem djelovanju osobito trebao pobrinuti za osiguravanje učinkovitih postupaka prilagođenih potrebama djece koji će biti dostupni djeci i njihovim predstavnicima.
- **Transparentnost i pristup informacijama** – djelovanjem EU-a trebalo bi nastojati poboljšati transparentnost u pogledu nastojanja nekih partnerskih zemalja da ostvare prava djeteta i doprinesu jamstvu slobode djeteta da zatraži, dobije i pruži informacije u skladu s UNCRC-om. Primjerice, kako bi se ojačao položaj djece, ona moraju imati pristup informacijama prikladnima njihovoj dobi, pri čemu bi osobitu pozornost trebalo pridavati rodno uvjetovanoj diskriminaciji. EU bi mogao podići razinu osviještenosti u partnerskim zemljama u vezi s potrebom pružanja takvih informacija u svim područjima, uključujući donošenje proračunskih odluka i javne rashode. Isto tako, važno je osigurati transparentnost razvojnih programa i projekata te dostupnost i pružanje informacija nositeljima prava.

- **Dosljednost politika za prava djeteta** – EU bi trebao nastojati osigurati da se nijednom politikom ili mjerom ni u kojem sektoru (npr. trgovini, energetici, migracijama itd.) ne narušavaju prava djeteta te da se u idealnom slučaju njima podupire njihovo ostvarenje. Stoga zastupa pristup „nenanošenja štete”.

Povezanost pristupa temeljenog na pravima kojim su obuhvaćena sva ljudska prava i rodne ravnopravnosti

Rod je sastavni dio pristupa temeljenog na pravima kojim su obuhvaćena sva ljudska prava i EU ostaje predan promicanju, zaštiti i ostvarivanju svih ljudskih prava te potpunoj i učinkovitoj provedbi Pekinške platforme za djelovanje, Programa djelovanja Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju (ICPD) te ishoda njihovih revizijskih konferencija, a u tom kontekstu također ostaje predan spolnom i reproduktivnom zdravlju i pravima²², kao i provedbi Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), smjernica EU-a o nasilju nad ženama i djevojčicama te borbi protiv svih oblika njihove diskriminacije, strategije EU-a za jednake mogućnosti za žene i muškarce, EU-ova sveobuhvatnog pristupa EU-ovoj provedbi rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti te Akcijskog plana EU-a za rodnu ravnopravnost i jačanje položaja žena.

Program održivog razvoja do 2030. ključan je nedavni dodatak međunarodnom konsenzusu o važnosti osiguravanja rodne ravnopravnosti te poštovanja, zaštite i ostvarivanja ljudskih prava žena i djevojčica i važan je okvir za njihovo ostvarivanje.

²² Zaključci Vijeća o rodu u okviru razvoja, svibanj 2015., dok. 9242/15.

C. Uključivanje

Uključivanje prava djeteta sastoji se od sustavne integracije prava djeteta u sve politike, mjere i programe EU-a. Njime se integracija prava djeteta sa sektora koji su tradicionalno usmjereni na djecu, kao što su prehrana, zdravlje i obrazovanje, proširuje na druge sektore, poput energetike, poljoprivrede, prometa, trgovine i ulaganja, razvojne suradnje, humanitarne pomoći, infrastrukture, klimatskih promjena ili okoliša. Vrlo je malo politika ili programa koji su neutralni kada se radi o djeci, ako uopće i postoje; većina ih na djecu utječe izravno ili neizravno, pozitivno ili negativno. Većina sektora, ako ne i svi, usto je povezana i međuovisna.

Ako želimo ostvariti učinkovite rezultate u vezi s pravima djeteta, **svi sektori** moraju odraditi svoj dio posla. S tim se ciljem ovim smjernicama naglašava važnost uključivanja prava djeteta u sve sektore i izradu svih programa te ističe važan alat – **priručnik EU-a i UNICEF-a o pravima djeteta pod naslovom „Uključivanje prava djeteta u razvojnu suradnju”²³**.

EU i UNICEF ujedinili su snage kako bi razvili taj inovativan alat. Taj priručnik, objavljen 2013., sadrži praktične smjernice za načine osiguravanja učinkovite integracije i primjene prava djeteta u svim programima bilateralne i multilateralne razvojne pomoći. Sastoji se od više od **osamdeset inovativnih alata i praktičnih smjernica** u osam tematskih modula koji obuhvaćaju prava djeteta u izradi razvojnih programa i sektorskim politikama, sudjelovanje djece, procjenu učinka, suradnju s civilnim društvom te prava djeteta u upravljanju, kriznim situacijama i izradi proračuna. Taj je alat od neprocjenjive vrijednosti dužnosnicima institucija EU-a, državama članicama EU-a i svim akterima u kontekstu razvoja.

Pregled priručnika dostupan je na internetu na engleskom, francuskom i španjolskom jeziku:

<http://www.unicef.org/eu/crtoolkit/toolkit.html>.

Izrađene su i internetske stranice za promicanje radionica za osposobljavanje u organizaciji delegacija EU-a, namijenjenih svim razvojnim partnerima: <http://www.childrightstoolkit.com>.

Priručnik je ondje dostupan na arapskom, engleskom, francuskom, njemačkom, španjolskom i portugalskom jeziku.

²³ Priručnik EU-a i UNICEF-a o pravima djeteta: „Uključivanje prava djeteta u razvojnu suradnju”.
<https://www.unicef.org/eu/crtoolkit/>

3. PRIORITETI ANGAŽMANA EU-a

- **Podupiranje i poticanje partnerskih zemalja da ispune svoje pravne obveze** kako bi unaprijedile provedbu UNCRC-a i njegovih triju fakultativnih protokola, kao i provedbu drugih međunarodnih i regionalnih instrumenata i standarda o pravima djeteta.

Konkretno, prioriteti su podizanje razine osviještenosti u vezi s ratifikacijom fakultativnog protokola uz Konvenciju UN-a o pravima djeteta o **postupku povodom pritužbi²⁴ (OP3 CRC)**, koji je stupio na snagu 14. travnja 2014., te njezino poticanje i podupiranje.

- **Podizanje razine osviještenosti i promicanje boljeg razumijevanja** načela i odredaba UNCRC-a, njegovih triju fakultativnih protokola i općih napomena te drugih međunarodnih i regionalnih instrumenata i standarda relevantnih za prava djeteta, i u partnerskim zemljama i među osobljem EU-a na svim razinama, uključujući ono čiji se rad izravno ne tiče prava djeteta.
- **Provedba pristupa temeljenog na pravima koji se odnosi na provedbu općih mjera provedbe** UNCRC-a kako je utvrđeno u Općoj napomeni br. 5, rukovodeći se uvijek četirima općim načelima UNCRC-a, a to su nediskriminacija, najbolji interes djeteta, opstanak i razvoj djeteta te njegovo sudjelovanje, kako bi se osiguralo da sva djeca u potpunosti uživaju sva prava iz Konvencije.
- **Podizanje razine osviještenosti i promicanje rodne ravnopravnosti** među svim dječacima i djevojčicama posvećivanjem posebne pozornosti rodno uvjetovanoj diskriminaciji i osiguravanju jačanja položaja djevojčica.
- **Poboljšanje dosljednosti u vanjskom djelovanju EU-a u vezi s djecom. Promicanje sinergija i jačanje međuinstitucijske suradnje**, među ostalim u kontekstu inicijativa koje promiču Europska komisija i Visoki predstavnik u vezi s pravima djeteta te u kontekstu **vanjskog djelovanja EU-a u vezi s djecom i mjera koje provode države članice.**

---

²⁴ OP3 CRC međunarodni je ugovor o ljudskim pravima zahvaljujući kojem Odbor UN-a za prava djeteta („Odbor”) može zaprimiti pritužbe u kojima se navode slučajevi kršenja prava djeteta. Djeca će UN-u moći pristupiti samo ako se u nacionalnom pravnom sustavu ne može pronaći pravni lijek u slučaju kršenja određenog prava.

- **Nadopuna i jačanje aktualnih napora EU-a u multilateralnim forumima** i davanje pravima djeteta više važnosti u međunarodnom programu s ciljem unapređenja njihova ostvarenja i sprečavanja njihova kršenja diljem svijeta.
- **Podupiranje provedbe Programa održivog razvoja do 2030.** uz osobit naglasak na ciljevima koji su najbitniji za djecu (vidjeti Prilog II.). Ove smjernice poslužit će kao nadopuna svim ostalim nastojanjima EU-a da ostvari Program održivog razvoja do 2030.

4. ALATI EU-a ZA PROMICANJE I ZAŠTITU PRAVA DJETETA

EU posjeduje širok raspon alata i financijskih instrumenata za promicanje i obranu prava djeteta. Kako bi se učinkovito bavio pravima djeteta i osigurao održiv razvoj, EU se mora pobrinuti za to da se njegovi raznovrsni alati rabe na dosljedan i komplementaran način.

– **Politički dijalozi** pružaju priliku za redovitu i formalnu raspravu s partnerskim zemljama o bilateralnim, regionalnim i međunarodnim pitanjima od obostrane važnosti. Iako glavni fokus tih dijaloga nisu isključivo ljudska prava, postoje mehanizmi, poput strukturiranih dijaloga, kojima se omogućuje pokretanje pitanja ljudskih prava, među ostalim prava djeteta.

– Osnovna tema **dijalogâ o ljudskim pravima**²⁵ ljudska su prava. Njihov je glavni cilj omogućiti da EU partnerskim zemljama priopći svoje razloge za zabrinutost u vezi s kršenjima ljudskih prava te da prikuplja informacije i nastoji poboljšati stanje ljudskih prava u dotičnoj partnerskoj zemlji. Uz dijaloge na razini EU-a države članice održavaju i dijaloge na nacionalnoj razini s partnerskim zemljama.

Kad god je to relevantno, dijalozi bi trebali obuhvaćati prava djeteta te bi se u njihovu okviru osobito trebalo promicati **različite sustavne elemente** koje neka zemlja treba ojačati kako bi ostvarila prava djeteta (opisano u odjeljku 6. operativnih smjernica). Rasprave bi se trebale temeljiti na analizi stanja prava djece u dotičnoj zemlji te bi u njima trebalo istaknuti glavne oblike kršenja tih prava i probleme s kojima se djeca susreću.

²⁵ EU održava dijaloge o ljudskim pravima / sastanke pododborâ o ljudskim pravima / savjetovanja s više od četrdeset zemalja diljem svijeta.

– **Izjave i demarši** također su ključni alati za podizanje razine osviještenosti o pravima djeteta te međunarodnim normama i standardima povezanim s njihovim promicanjem i zaštitom. Oni mogu biti prilika za unapređenje provedbe UNCRC-a i njegovih triju fakultativnih protokola.

– **I u strategijama EU-a o ljudskim pravima i demokraciji za pojedine zemlje** odražavaju se i u njih su uključena prava djeteta. Delegacije EU-a mogu davati prednost određenim pitanjima, a u mnogim se strategijama prava djeteta ističu kao prioritet. Čak i ako nije tako, EU uviđa da se radi o transverzalnom pitanju. Strategijama za pojedine zemlje pruža se prilika za dubinsku analizu situacije u kojoj se nalaze djeca u određenoj zemlji, kao i za utvrđivanje potencijalnih nedostataka te mjera i mehanizama potrebnih za osiguravanje zaštite prava djeteta.

– EU **bilateralnom i multilateralnom suradnjom** promiče i štiti prava djeteta komplementarnom upotrebom geografskih i tematskih instrumenata EU-a za financiranje, u suradnji s nacionalnim vlastima, UN-om, civilnim društvom i drugim partnerima.

– U okviru nedavne strategije „**Trgovina za sve**”²⁶ uspostavljen je ambiciozan i sveobuhvatan program kako bi se osigurala usklađenost gospodarskog rasta sa socijalnom pravdom, poštovanjem ljudskih prava i visokim standardima u području rada i zaštite okoliša.

Sustav trgovinskih povlastica (OSP+)²⁷ glavni je trgovinski instrument EU-a za promicanje usklađenosti s temeljnim međunarodnim standardima u području ljudskih prava, radnih prava, zaštite okoliša i dobrog upravljanja u zemljama u razvoju. Njime se osjetljivim **zemljama** u razvoju **koje su se obvezale na ratifikaciju i učinkovitu provedbu 27 temeljnih međunarodnih paktova**²⁸ pruža jednostran, opsežan pristup tržištu. Među ostalim, Konvencija o pravima djeteta (1989.) i Konvencija o zabrani i trenutnim djelovanjima za ukidanje najgorih oblika dječjeg rada br. 182 (1999.) potpadaju pod 27 temeljnih paktova obuhvaćenih mehanizmom OSP+. Riječ je o mehanizmu temeljenom na inicijativama koji se redovito prati radi podupiranja i poticanja zemalja u razvoju da slijede održiv put razvoja.

---

²⁶ Trgovina za sve: prema odgovornijoj trgovinskoj i ulagačkoj politici, listopad 2015.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf

²⁷ Do ovog trenutka zemljama mehanizma OSP+ pripadaju Armenija, Bolivija, Kabo Verde, Gruzija, Kirgistan, Mongolija, Pakistan, Paragvaj i Filipini.

²⁸ Sedam UN-ovih deklaracija o ljudskim pravima, osam konvencija Međunarodne organizacije rada o radnim pravima, osam multilateralnih sporazuma o zaštiti okoliša i četiri deklaracije o dobrom upravljanju.

Nadalje, nedavni **sporazumi EU-a o slobodnoj trgovini** sadrže pravno obvezujuće odredbe o radnim pravima i zaštiti okoliša. Zabrana dječjeg rada u skladu s definicijom Međunarodne organizacije rada izričito je uključena u sva poglavlja o trgovini i održivom razvoju u svim nedavno ugovorenim trgovinskim sporazumima između EU-a i partnerskih zemalja.

Uključenost civilnog društva, među ostalim aktera civilnog društva koji su usredotočeni na djecu, sindikata, organizacija poslodavaca, poslovnih udruga, organizacija za zaštitu okoliša i branitelja ljudskih prava glavni je čimbenik uspješne provedbe tih trgovinskih instrumenata, koji doprinosi utvrđivanju problema i budućih područja djelovanja. Postoji i mogućnost redovitih skupnih sastanaka civilnog društva u EU-u i partnerskim zemljama radi rasprave o relevantnim pitanjima.

5. OPERATIVNE SMJERNICE

U operativnom dijelu Smjernica utvrđeni su načini i sredstva za učinkovit rad na promicanju i zaštiti prava djeteta u partnerskim zemljama te koraci koje će EU poduzeti uz upotrebu svih navedenih alata na najbolji mogući način.

Pritom se u obzir uzima **širok raspon mjera** za koje je Odbor za prava djeteta utvrdio da su potrebne radi učinkovite provedbe UNCRC-a. Te „**opće mjere provedbe**”²⁹, kako se nazivaju, obuhvaćaju zakonodavne, administrativne i druge mjere koje države moraju uspostaviti kako bi provodile prava sadržana u UNCRC-u. Pri primjeni općih mjera provedbe stalno bi se trebalo rukovoditi četirima općim načelima UNCRC-a (vidjeti odjeljak 3.).

Provedbom pristupa temeljenog na jačanju sustavâ države bi uzimale u obzir pun spektar prava djeteta jer bi se takvim pristupom nastojala zaštititi sva prava sve djece, a osobito najranjivije i najmarginaliziranije djece, kao što su interno raseljena djeca ili djeca migranti i izbjeglice, koja uključuju i djecu bez pratnje, djeca s invaliditetom ili djeca pripadnici manjinskih skupina. Time bi se usto uzele u obzir različite rodne i dobne potrebe djevojčica i dječaka.

---

²⁹ Odbor UN-a za prava djeteta sastavio je Opću napomenu br. 5 (2003.) kako bi komentirao članak 4. UNCRC-a. U njoj su opisane obveze država stranaka da razviju mjere provedbe UNCRC-a, koje su postale poznate kao „**opće mjere provedbe**”.

Idući odjeljak bavi se svim elementima sustava i sadrži opis mjera koje bi EU trebao poduzeti te onih na kojima bi trebao poraditi zajedno s partnerskim zemljama radi postizanja bolje zaštite prava sve djece.

A. Zakonodavstvo i politika

Za djelovanje u svrhu promicanja i zaštite prava djeteta potrebni su jasan temelj u nacionalnom zakonodavstvu te popratne politike i smjernice kojima se podržava njegova provedba. Usklađenost sveg nacionalnog zakonodavstva i politika s odredbama UNCRC-a i njegovih fakultativnih protokola od ključne je važnosti. To se može postići bilo izravnim uključivanjem tih odredaba u nacionalno pravo, bilo prilagodbom nacionalnog prava u skladu s međunarodnim obvezama.

EU bi trebao dati podršku i poticaj partnerskim zemljama da:

- **pristupe odgovarajućim međunarodnim ili regionalnim instrumentima i standardima³⁰** za promicanje i zaštitu prava djeteta, konkretno UNCRC-u i njegovim trima fakultativnim protokolima te konvencijama Međunarodne organizacije rada br. 138 i br. 182, te da ih **ratificiraju, usklade se s njima i/ili ih primijene i provedu;**
- **preispitaju i povuku rezerve** koje je dotična zemlja iznijela u vezi s UNCRC-om i njegovim trima fakultativnim protokolima;
- **podrže donošenje i preispitivanje nacionalnog zakonodavstva i povezanih administrativnih smjernica** kako bi osigurali njegovu usklađenost s relevantnim međunarodnim normama i standardima o pravima djeteta, a osobito UNCRC-om i njegovim fakultativnim protokolima. Tijekom preispitivanja Konvenciju treba razmotriti i **na cjelovit način**, i članak po članak, prepoznajući pritom međuovisnost i nedjeljivost ljudskih prava;

---

³⁰ Osim toga, druge konvencije, standardi i načela u vezi s ljudskim pravima također utječu na prava djeteta te bi se na njih moglo uputiti radi rješavanja višestrukih oblika diskriminacije s kojima se djeca suočavaju, a neki su od tih akata Konvencija o statusu izbjeglica i Protokol uz nju, Konvencija o pravima osoba s invaliditetom i Rimski statut Međunarodnoga kaznenog suda.

- **preispitaju i revidiraju odgovarajuće zakonodavstvo koje se odnosi na funkcioniranje pravnog sustava i pristupa djece pravdi kako bi se:**
  - ✓ zabranilo i kaznilo kršenje prava djece, među ostalim u kaznenom pravu;
  - ✓ osiguralo privođenje kršitelja prava djeteta pravdi;
  - ✓ osiguralo da sva djeca imaju pravičan pristup poštenim, pravodobnim i učinkovitim pravnim lijekovima kako bi se ispravila kršenja njihovih prava;
  - ✓ razvili postupci prilagođeni djeci kako bi se ona mogla uključiti u pravne postupke u vezi s istragama i kaznenim progonima u slučajevima kršenja prava djeteta;
  - ✓ omogućili oporavak, rehabilitacija i društvena reintegracija djece čija su prava prekršena i promicao pristup službama za potporu žrtvama;
  - ✓ razvila alternativna rješenja za pritvor djece, osobito one suočene s dugotrajnim kaznama;
  - ✓ EU naglašava važnost promicanja alternativne skrbi za djecu i pružanja odgovarajuće potpore djeci kako bi sudjelovala u životu zajednice te imala pristup osnovnim uslugama. EU promiče Smjernice UN-a o alternativnoj skrbi za djecu u kojima se opisuje važnost sprečavanja razdvajanja obitelji i djece te pružanja odgovarajuće alternativne skrbi i zaštite djeci bez roditeljske skrbi pažljivim utvrđivanjem njihovih najboljih interesa.

B. Nacionalne strategije / dokumenti i akcijski planovi

EU bi trebao zagovarati razvoj sveobuhvatnih nacionalnih strategija temeljenih na pravima, čija je osnova UNCRC. Učinkovita strategija mora se odnositi na svu djecu i na sva prava sadržana u UNCRC-u te se treba razvijati postupkom savjetovanja, među ostalim s djecom i mladima. Osobitu bi pozornost trebalo posvećivati identifikaciji skupina djece koje su marginalizirane i koje se nalaze u nepovoljnom položaju, kao i skupina djece u ranjivom položaju, te im dati prednost kako bi se osiguralo da nijedno dijete ne bude zaboravljeno. Posebnu bi pozornost trebalo posvetiti rodno relevantnim pitanjima. Da bi ta strategija imala autoritet, trebalo bi je podržati na najvišoj razini vlade i povezati s nacionalnim planiranjem razvoja te obuhvatiti u izradi nacionalnog proračuna. Nacionalni akcijski planovi trebali bi sadržavati realne i ostvarive ciljeve koji se odnose na čitav niz gospodarskih, socijalnih, kulturnih, civilnih i političkih prava za svu djecu³¹.

EU bi trebao dati podršku i poticaj partnerskim zemljama:

- da donesu nacionalnu strategiju za promicanje, zaštitu i ostvarenje prava djeteta;
- da se savjetuju s lokalnim civilnim društvima, odgovarajućim agencijama UN-a i ostalim relevantnim multilateralnim akterima, djecom i mladima pri dizajnu i provedbi takve strategije i/ili akcijskih planova;
- da osiguraju da se ta strategija temelji na rodno osjetljivoj analizi stanja prava djece u dotičnoj zemlji te da se u obzir uzmu zaključne primjedbe Odbora UN-a za prava djeteta.

C. Bilateralna i multilateralna suradnja

Suradnja u svrhu potpore i poticanja partnerskih zemalja da provedu prava djeteta može postojati u mnogo oblika, od pružanja financijske ili tehničke potpore do suradnje s drugim dionicima u partnerskoj zemlji ili međunarodnim forumima.

---

³¹ Vidjeti Opću napomenu br. 5 (2003.), Opće mjere provedbe Konvencije o pravima djeteta, str. 8.

EU bi trebao:

- pojačati usmjerenost na prava djeteta u svim svojim vanjskim odnosima i suradničkim inicijativama uz promicanje dosljednog i komplementarnog pristupa;
- otvoriti temu prava djeteta u svim dijalozima, trgovinskim i drugim pregovorima, raspravama o izradi programa, strategijama pojedinačnih zemalja za ljudska prava i demokraciju te suradnji s partnerskom zemljom u kontekstu Programa do 2030. itd.

Suradnja s civilnim društvom

Partnerske zemlje trebale bi blisko surađivati s nevladinim organizacijama u najširem smislu, poštujući pritom njihovu autonomiju. Pritom se, primjerice, misli na nevladine organizacije koje se bave ljudskim pravima, organizacije i skupine mladih koje predvode djeca i mladi, skupine koje okupljaju roditelje i obitelji, vjerske skupine te akademske ustanove i strukovna udruženja.

EU bi trebao:

- blisko surađivati s organizacijama civilnog društva kako bi osvijestio glavne probleme s kojima se djeca susreću u kontekstu kršenja njihovih prava i prepreka ostvarivanju tih prava, te kako bi utvrdio najbolja rješenja. Takva suradnja s civilnim društvom trebala bi služiti i promicanju povoljnijeg okružja za aktere civilnog društva.

EU bi partnerske zemlje trebao potaknuti na:

- blisku suradnju s organizacijama civilnog društva, koje uključuju nevladine organizacije koje se bave ljudskim pravima, organizacije i skupine mladih koje predvode djeca i mladi, skupine koje okupljaju roditelje i obitelji, vjerske skupine, akademske ustanove i strukovne udruge, sindikate, poslovne udruge i organizacije koje se bave okolišem;
- suradnju s nevladinim organizacijama u postupku izvješćivanja u vezi s provedbom nacionalnih strategija ili akcijskih planova te u vezi s izvješćivanjem Odbora UN-a za prava djeteta.

Međunarodna suradnja i suradnja s drugim akterima

U članku 4. UNCRC-a navedeno je: „Glede gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava, države stranke poduzet će takve mjere u što širem opsegu svojih raspoloživih sredstava **i, kada je to potrebno, u sklopu međunarodne suradnje**”. (*Dijelovi teksta podebljani su radi isticanja.*)

Partnerske zemlje mogu iskoristiti tehničku pomoć pri provedbi Konvencije, na primjer pomoć Fonda Ujedinjenih naroda za djecu (UNICEF), Ureda visokog povjerenika za ljudska prava (OHCHR) i drugih tijela Ujedinjenih naroda.

EU bi trebao:

- poduprijeti rad odgovarajućih međunarodnih i regionalnih aktera u području prava djeteta, osobito tijela i ugovornih tijela UN-a, a posebno Odbora za prava djeteta, posebnih postupaka i mehanizama UN-a, posebice posebnog izvjestitelja za prodaju djece, dječju prostituciju i dječju pornografiju te posebnih predstavnika glavnog tajnika UN-a za djecu i oružane sukobe te za nasilje nad djecom;
- poduprijeti odgovarajuće organizacije UN-a: ILO, OHCHR, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNWOMEN, OCHA, IOM i WHO;
- poduprijeti regionalne mehanizme, poput Vijeća Europe, OEES-a, Europske mreže pravobranitelja za djecu itd.;
- zajedno s latinoameričkim državama nastaviti predstavljati godišnju rezoluciju o pravima djeteta i na razini Opće skupštine UN-a i na razini Vijeća za ljudska prava. EU redovito poziva države na potpisivanje, ratifikaciju i provedbu UNCRC-a i njegovih fakultativnih protokola.

EU bi trebao dati podršku i poticaj partnerskim zemljama da:

- poštuju zahtjeve za zaštitnim mjerama, rješenja, odluke i preporuke međunarodnih tijela za ljudska prava, a posebno one Odbora za prava djeteta;

- surađuju s odgovarajućim mehanizmima i postupcima UN-a, među ostalim s Odborom UN-a za prava djeteta te tematskim mehanizmima i mehanizmima na razini zemalja, posebno onih koji su relevantni za promicanje i zaštitu prava djeteta;
- surađuju s regionalnim mehanizmima kako bi osigurale promicanje i zaštitu prava djeteta, uključujući praćenje napretka te da surađuju s odgovarajućim mehanizmima Vijeća Europe i promiču poštovanje odluka Europskog suda za ljudska prava koje se odnose na prava djece.

D. Mobilizacija financijskih sredstava te osiguravanje njihove efikasne dodjele, učinka i uporabe

Opća napomena o UNCRC-u br. 19 (2016.) o izradi javnih proračuna za ostvarivanje prava djece sadrži preporuke državama strankama o tome kako ostvariti sva prava iz Konvencije, a posebno prava djece u ranjivom položaju³², učinkovitim, efikasnim, pravednim, transparentnim i održivim odlučivanjem o izradi javnih proračuna.

Opća napomena o UNCRC-u br. 19 nadovezuje se na Opću napomenu o UNCRC-u br. 5 o općim mjerama provedbe jer se zakonodavstvo, politike i programe ne može provesti bez odgovorne, učinkovite, pravedne, transparentne i održive mobilizacije, dodjele i trošenja dostatnih financijskih sredstava. Dodjela proračunskih sredstava i utvrđivanje prioriteta potrošnje u prvome redu moraju biti u najboljem interesu djeteta.

---

³² Kako je navedeno u stavku 3. Opće napomene br. 19, CRC/C/GC/19, 2016., „djeca u ranjivom položaju” djeca su koja su posebno podložna kršenjima njihovih prava, kao što su, na primjer, ali ne isključivo, djeca s invaliditetom, djeca koja se nalaze u položaju izbjeglica, djeca iz manjinskih skupina, djeca koja žive u siromaštvu, djeca primatelji alternativne skrbi i djeca u sukobu sa zakonom.

EU bi trebao:

- **nastaviti podupirati prava djece u izradi programâ s pomoću trodijelnog pristupa:**
  - promicanjem prava sve djece u svojim političkim dijalozima;
  - uključivanjem prava djeteta u sve projekte i programe (služeći se priručnikom EU-a i UNICEF-a o pravima djeteta kao referentnim vodičem);
  - podupiranjem posebnih projekata i programa za djecu.
- **osigurati bolju i efikasniju dodjelu i upotrebu sredstava** pri provedbi navedenog trodijelnog pristupa te komplementarnim iskorištavanjem geografskih i tematskih instrumenata i modaliteta EU-a osigurati da ta sredstva imaju optimalan učinak na prava djeteta;
- **težiti poboljšanju koordinacije i dosljednosti među aktivnostima financiranja**, među ostalim u zajedničkoj izradi programa i zajedničkim aktivnostima koje poduzimaju države članice, kao i u cjelokupnom vanjskom djelovanju Europske unije u području prava djece;
- služiti se *priručnikom EU-a i UNICEF-a o pravima djeteta* u cilju jačanja **izrade programa prilagođenih potrebama djece** u svim sektorima, a posebnu pozornost posvetiti reviziji programâ proračunske potpore koji su možda izrađeni bez eksplicitne analize prava djeteta;
- nastaviti osiguravati da se procjenama učinka, u kojima se podaci iskazuju po spolu, u obzir uzimaju **prava djeteta**, kada je to relevantno, u skladu sa zahtjevom za izvršavanjem procjene temeljnih i ljudskih prava povezanim s boljom izradom zakonodavstva;
- u okviru EU-ovih programa financiranja u vanjskom djelovanju EU-a potaknuti i istražiti mogućnost da se od nevladinih organizacija i međunarodnih organizacija koje rade izravno s djecom zatraži donošenje **politika za zaštitu djece** (koje bi, na primjer, uključivale provjere osoblja, osposobljavanje, mehanizme izvješćivanja itd.).

EU bi trebao dati podršku i poticaj partnerskim zemljama da:

- osiguraju točnu procjenu troškova kako bi se omogućila dodjela dostatnih sredstava ostvarivanju prava djeteta;
- osmisle i izrade nacionalne proračune prilagođene potrebama djece izradom i primjenom alata kojima djeca postaju uočljiva u proračunskim procesima na nacionalnoj i podnacionalnoj razini, među ostalim i u kontekstu međunarodne suradnje;
- procijene učinak politika na djecu.

E. Koordinacijski mehanizmi za provedbu prava djeteta

Učinkovita provedba Konvencije zahtijeva **vidljivu međusektorsku koordinaciju među vladinim odjelima** kako bi se prepoznala i ostvarila prava djeteta, kao i **između razine središnje države i njezinih drugih razina te između vlade i drugih aktera**. Svrha je koordinacije osigurati da provedbu ne prepoznaju samo veliki odjeli koji imaju znatan utjecaj na djecu – obrazovanje, zdravstvo, socijalna skrb itd. – nego cjelokupna vlada, uključujući, na primjer, odjele koji se bave financijskim pitanjima, planiranjem, zapošljavanjem, mladima, rodnim pitanjima, obranom, migracijama i azilom, sigurnošću, infrastrukturom i poljoprivredom, i to na svim razinama.

EU bi trebao:

- poduprijeti osoblje na svim razinama koje ima koordinacijsku i potpornu ulogu u osiguravanju odgovarajućeg operativnog odgovora na prava djeteta;
- osigurati da se strategijama pojedinačnih zemalja za ljudska prava i demokraciju vodi računa o odgovarajućim glavnim ciljevima politika navedenima u Strateškom okviru EU-a, Akcijskom planu za ljudska prava i demokraciju³³ te ovim smjernicama.

---

³³ Akcijski plan za ljudska prava i demokraciju 2015. – 2019., http://eeas.europa.eu/top_stories/2015/200715_human_rights_action_plan_en.htm

EU bi trebao dati podršku i poticaj partnerskim zemljama da:

- razviju neovisne institucije za prava djeteta, uključujući nacionalne institucije za ljudska prava i/ili pravobranitelje za djecu;
- razviju i ojačaju državne mehanizme za koordinaciju aktivnosti među središnjim vladinim odjelima (između ministarstava i odjela), između različitih pokrajina i regija, između razine središnje države i njezinih drugih razina te između vlade i civilnog društva.

F. Ljudski potencijali i izgradnja kapaciteta

Iskusni službenici u vladinim odjelima i dobro osposobljena radna snaga u svim sektorima, s dostatnim brojem osoblja učinkovito raspoređenim diljem zemlje ključni su za ostvarivanje prava djeteta i **trebali bi biti sastavan dio nacionalnih strategija ili akcijskih planova.**

EU bi trebao:

- osigurati da osoblje ima priliku sudjelovati u osposobljavanju o pristupu razvojnoj suradnji koji se temelji na pravima i kojim su obuhvaćena sva ljudska prava;
- osigurati da svem osoblju EU-a, na svim razinama, koje radi na svim tematskim područjima, uključujući osoblje koje se obično ne smatra relevantnim za prava djeteta, bude dostupno posebno osposobljavanje o pravima djeteta i njihovoj međusektorskoj prirodi. To bi se moglo ostvariti s pomoću osposobljavanja za instruktore;
- u tu svrhu potaknuti upotrebu priručnika EU-a i UNICEF-a o pravima djeteta i osloniti se na njegovo širenje.

EU bi trebao dati podršku i poticaj partnerskim zemljama da:

- u svim sektorima imenuju dostatan broj osoblja i rasporede ga diljem zemlje;
- izgrade kapacitete državnih službenika, parlamentarnih zastupnika, članova sudskog osoblja, vođa zajednica i religijskih vođa, učitelja i nastavnika, socijalnih radnika, zdravstvenih radnika, policije, mirovnih snaga i nositelja svih drugih funkcija na kojima se radi s djecom i za djecu, i to, među ostalim, osposobljavanjem i izradom politika za zaštitu djeteta koje sadrže jasne smjernice o tome kakvo je ponašanje primjereno u pogledu rada s djecom te o mehanizmima izvješćivanja kada među partnerima i ugovornim osobljem dođe do zlouporabe ili se na nju sumnja. Bit će osobito važno da pripadnici službi odgovornih za izvršavanje zakonodavstva mogu promicati i štititi prava djeteta te osiguravati usklađenost s međunarodnim normama i instrumentima;
- ojačaju kapacitete skrbnika i drugih pružatelja skrbi da u potpunosti ispune svoju ulogu u zaštiti prava djeteta;
- ulažu u događaje/kampanje za podizanje razine osviještenosti o pravima djeteta;
- podupru jačanje položaja djece kako bi mogla učinkovitije sudjelovati u odlučivanju i provedbi politika koje na njih utječu.

G. Podaci, dokazi i znanje

Ako se određenu strategiju i/ili akcijski plan želi učinkovito donijeti i provesti, presudno je znati na kojim područjima prava djeteta treba raditi. Primjeri oblika potrebnih podataka i znanja uključuju: činjenice i brojke koje se odnose na kršenja prava djeteta ili na nedostatke u provedbi; brojke i obilježja djece o kojoj je riječ (za koju su potrebni podaci iskazani po rodu, dobi, dohotku, invaliditetu i drugim čimbenicima, kao i pružanje podataka o marginaliziranim i ranjivim skupinama te skupinama do kojih je teško doprijeti, uključivom upravljanju i drugim pitanjima, u skladu s pristupom EU-a temeljenim na pravima) te prikaze slučajeva dobre prakse. Nadalje, podaci iskazani po različitim kategorijama presudni su ako se želi učinkovito ukloniti neravnopravnost i diskriminaciju i tako osigurati da nijedno dijete ne bude zaboravljeno.

Važno je u akcijski plan uključiti odgovarajuće pokazatelje kako bi se pratio budući napredak, izgradili snažni okviri za rezultate i osigurala javna odgovornost.

EU bi trebao dati podršku i poticaj partnerskim zemljama:

- da razviju pokazatelje kojima se vodi računa o potrebama djece te procjene učinka na djecu i ocjene za promicanje i zaštitu prava djeteta;
- da za svaki pokazatelj prikupe i upotrijebe podatke iskazane po rodu, dobi, dohotku, invaliditetu i drugim čimbenicima te osiguraju podatke o marginaliziranim i ranjivim skupinama te skupinama do kojih je teško doprijeti, uključivom upravljanju i drugim pitanjima, u skladu s pristupom EU-a temeljenim na pravima);
- da promiču čvrste okvire za rezultate u svrhu praćenja napretka ostvarenog u vezi s pravima djeteta s pomoću odgovarajućih pokazatelja, pouzdanih polaznih vrijednosti i relevantnog lanca rezultata;
- da se služe relevantnim regionalnim primjerima dobre prakse; da potaknu regionalnu raspravu o ostvarivanju prava djeteta;
- da promiču istraživanja i stjecanje znanja u cilju boljeg razumijevanja prava djeteta i načina na koje se može poboljšati njihova zaštita i sprečavanje njihovih kršenja (usp. društvene norme i štetne prakse).

H. Nadzor i odgovornost

U doprinosu provedbi nacionalne strategije i/ili nacionalnih planova obično sudjeluje širok niz različitih aktera, ili pak takav niz aktera može utjecati na ostvarivanje prava djeteta, te je stoga presudno da se svi pridržavaju međunarodnih standarda i normi. Kako bi se to osiguralo, potreban je nadzorni okvir. Sastavnice takvog okvira uključuju nacionalne institucije za ljudska prava (posebno u svrhu praćenja napretka dotične države u provedbi prava djeteta), pravobranitelje i mehanizme za ljudska prava, poput Odbora UN-a za prava djeteta i posebnih predstavnika glavnog tajnika UN-a.

Nacionalne institucije za ljudska prava, poput pravobranitelja, posebno su važne kako bi se djeci omogućilo da podijele svoje bojazni ili da podnesu pritužbe o kršenjima svojih prava, za što djeci i njihovim predstavnicima moraju biti dostupni učinkoviti postupci prilagođeni potrebama djece. Ti bi postupci trebali uključivati pružanje djeci prilagođenih informacija i savjeta.

EU bi trebao dati podršku i poticaj partnerskim zemljama da:

- uspostave niz mjera za osiguravanje odgovarajućeg nadzora nad vladinim nastojanjima na ostvarivanju prava djeteta i nadzora aktivnosti drugih aktera, poput privatnog sektora, koje mogu utjecati na ostvarivanje prava djeteta;
- djeci i njihovim predstavnicima osiguraju pristup neovisnim postupcima za podnošenje pritužaba i sudovima s potrebnom djeci prilagođenom pravnom i drugom pomoći;
- osiguraju da civilno društvo može igrati svoju ulogu u pozivanju vlade na odgovornost.

6. PROVEDBA I EVALUACIJA OVIH SMJERNICA

Radna skupina Vijeća za ljudska prava (COHOM) podupirat će provedbu ovih smjernica, uključujući u to, kada je to primjereno, geografske radne skupine Vijeća i Radnu skupinu Vijeća za razvojnu suradnju (CODEV).

Mišljenja o provedbi, evaluaciji i reviziji ovih smjernica redovito će se razmjenjivati s odgovarajućim odborima, pododborima i radnim skupinama Europskog parlamenta.

Promicanje i zaštita prava djeteta bit će ugrađeni u relevantne politike i djelovanja EU-a, među ostalim u vezi s ulogom EU-a na međunarodnim forumima.

Provedba smjernica preispitivat će se u redovitim vremenskim razmacima.

PRILOZI

Prilog I. – Pravni instrumenti i dokumenti o politikama EU-a

Ugovor iz Lisabona (2009.)

Vanjska politika EU-a o pravima djeteta znatno se razvila tijekom posljednjih deset godina i u njoj se podupire **integrirani pristup unapređivanju prava djeteta**. Ugovor iz Lisabona, koji je stupio na snagu 1. prosinca 2009., bio je prekretnica u osiguravanju pravne osnove za politiku EU-a o pravima djeteta. EU posvećuje posebnu pozornost pravima djeteta i unutar svojih granica i izvan njih, na globalnoj razini.

Članak 3. Ugovora o Europskoj uniji obvezuje EU na strogo poštovanje međunarodnog prava, koje uključuje **Konvenciju UN-a o pravima djeteta, te na promicanje zaštite prava djeteta.**

Ugovor o Europskoj uniji – članak 3.

„Ona [Unija] suzbija društvenu isključenost i diskriminaciju, **promiče** socijalnu pravdu i zaštitu, ravnopravnost žena i muškaraca, međugeneracijsku solidarnost **i zaštitu prava djeteta.**” (*Dijelovi teksta podebljani su radi isticanja.*)

„U svojim odnosima s ostatkom svijeta, Unija podržava i promiče svoje vrijednosti i interese (...). Ona doprinosi miru, sigurnosti, održivom razvoju Zemlje, solidarnosti i uzajamnom poštovanju među narodima, slobodnoj i poštenoj trgovini, iskorjenjivanju siromaštva **i zaštitu ljudskih prava, osobito prava djeteta (...)** te **strogom poštovanju (...)** međunarodnog prava (...).” (*Dijelovi teksta podebljani su radi isticanja.*)

Povelja EU-a o temeljnim pravima

Poveljom EU-a o temeljnim pravima u jedinstvenom su dokumentu objedinjena temeljna prava zaštićena u EU-u. Povelja je za EU postala pravno obvezujuća stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona.

Članak 24. – Prava djeteta

„1. Djeca imaju pravo na zaštitu i brigu koja je potrebna za njihovu dobrobit.

Ona mogu slobodno izražavati svoje mišljenje. Njihovo se mišljenje uzima u obzir u pitanjima koja se na njih odnose, u skladu s njihovom dobi i zrelosti.

2. U svakom djelovanju koje se odnosi na djecu, bez obzira na to provode li ga tijela javne vlasti ili privatne institucije, primarni cilj mora biti zaštita interesa djeteta.

3. Svako dijete ima pravo na održavanje redovitog osobnog odnosa i izravan kontakt s oba roditelja, osim ako je to u suprotnosti s njegovim interesima.”

Odredbe Povelje odnose se na institucije i tijela EU-a, uz poštovanje [načela supsidijarnosti](#), te na države članice samo kada provode pravo EU-a.

Pravna stečevina EU-a³⁴ i dokumenti o politikama o pravima djeteta relevantni za vanjsko djelovanje EU-a

Na vanjsko djelovanje EU-a primjenjuju se i sljedeće konvencije, a uključene su i u dokument o pravnoj stečevini EU-a:

- Konvencija od 25. listopada 1980. o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=24>,
- Konvencija od 19. listopada 1996. o nadležnosti, primjenjivom pravu, priznavanju, izvršavanju i suradnji u području roditeljske odgovornosti te mjerama zaštite djece, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=70>,
- Konvencija od 23. studenoga 2007. o međunarodnoj naplati tražbina za uzdržavanje djece i drugih oblika obiteljskog uzdržavanja, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=131>.

Dokumenti o politikama EU-a

U **Programu EU-a za prava djeteta³⁵ (2011.)** prava djeteta izričito se navode kao prioritet vanjskog djelovanja EU-a.

[Akcijski plan EU-a za ljudska prava i demokraciju \(2015. – 2019.\)³⁶](#), usvojen u srpnju 2015., uključuje mnoge mjere koje se odnose na djecu. Mjere navedene u nastavku izravno su povezane s pravima djeteta, no zbog međusektorske prirode prava djeteta većina mjera iz Akcijskog plana ima učinak na djecu.

---

³⁴ http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/acquis_rights_of_child.pdf

³⁵ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija: Program EU-a za prava djeteta, [COM\(2011\) 60 final](#) od 15. veljače 2011.

³⁶ Akcijski plan EU-a za ljudska prava i demokraciju, https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_en_2.pdf

<p>Mjera 14. točka b.</p>	<p>U kontekstu vanjskog djelovanja i razvojne suradnje EU-a dati prednost djelovanjima koja su između ostalog usmjerena na zaštitu fizičkog i psihičkog integriteta žena i djevojčica putem mjera koje pomažu zaštititi ljudskih prava žena i njihova života bez nasilja s posebnom pažnjom na okončanju sakaćenja ženskih spolnih organa, dječjem braku, ranom i prisilnom braku, rodno uvjetovanom nasilju i seksualnom nasilju u sukobima; njihovim gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, njihovu pravu glasa i sudjelovanju u društvenim i političkim forumima; razviti i provesti plan koji slijedi nakon Akcijskog plana EU-a o ravnopravnosti spolova i emancipaciji žena u okviru međunarodne suradnje i razvoja 2010. – 2015. (GAP).</p>
<p>15. Promicanje, zaštita i ostvarivanje prava djeteta</p> <p>Mjera 15. točka a.</p>	<p>Podupirati napore partnerskih zemalja u promicanju, zaštiti i ostvarivanju prava djeteta, s posebnim naglaskom na jačanju sustavâ za zaštitu djece kako bi se djecu zaštitilo od nasilja, iskorištavanja, zlostavljanja i zanemarivanja.</p>
<p>Mjera 15. točka b.</p>	<p>Podupirati partnerske zemlje radi promicanja, zaštite i ostvarivanja prava djeteta s naglaskom na gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, poput prava na obrazovanje, zdravlje i prehranu, socijalnu zaštitu i borbu protiv najgorih oblika dječjeg rada, uvijek radeći u najboljem interesu djeteta.</p>
<p>Mjera 15. točka c.</p>	<p>Promicati ratifikaciju fakultativnih protokola uz Konvenciju UN-a o pravima djeteta o sudjelovanju djece u oružanim sukobima, o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji i razmotriti pristupanje fakultativnom protokolu o postupku povodom pritužbi.</p>

<p>Mjera 19. točka c.</p>	<p>Podupirati mjere za praćenje i borbu protiv netrpeljivosti koja bi mogla dovesti do teških kršenja ili zlouporaba ljudskih prava, prije svega okrutnih zločina; podupirati aktivnosti u borbi protiv govora mržnje i nasilnog ekstremizma otkrivanjem pravih uzroka, razvojem protuargumentacije, obukom o ljudskim pravima i inicijativama za izgradnju mira posebno usmjerenima na djecu i mlade.</p>
<p>Mjera 19. točka e.</p>	<p>Podupirati pokretanje programa za prevenciju, zbrinjavanje i (dugoročnu) reintegraciju za djecu pogođenu oružanim sukobima u suradnji s lokalnim zajednicama, pogođenu djecu i roditelje (npr. psihosocijalna potpora, društveno-gospodarska reintegracija, obrazovanje i osposobljavanje u životnim vještinama te pronalaženje i ponovno spajanje članova obitelji).</p>
<p>Mjera 20. točka b.</p>	<p>Podupirati rad posebnog predstavnika UN-a za djecu i oružane sukobe te prije svega podupirati osmišljavanje, provedbu i praćenje akcijskih planova za okončanje i sprečavanje teških kršenja prava djece pogođene oružanim sukobima, među ostalim zagovaranjem i programiranjem odgovarajućih aktivnosti.</p>
<p>Mjera 23. točka a.</p>	<p>Razviti sektorske operativne smjernice za osoblje u misijama ZSOP-a koje surađuje s policijom, vojskom, zatvorskim službama i pravosuđem kako bi se pružila praktična pomoć za uključivanje ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava kao temeljnih pitanja, prema potrebi, s naglaskom na zaštitu civila, a osobito djece, i na jačanju položaja i sudjelovanja žena i djevojčica.</p>

Akcijski plan EU-a naslovljen „Rodna ravnopravnost i jačanje položaja žena: preobrazba života djevojčica i žena uz pomoć vanjskih odnosa EU-a” (2016. – 2020.) sadrži ambiciozan pristup rodnoj ravnopravnosti i promicanju, zaštiti i ostvarivanju ljudskih prava žena i djevojčica. Njime se nastojanja *svih* aktera EU-a želi usmjeriti na promjenu institucionalne kulture kako bi se rodnoj ravnopravnosti i jačanju položaja žena učinkovitije posvećivali resursi te kako bi se u vezi s njime povećala učinkovitost ostvarivanja rezultata i izvješćivanja. Tim se horizontalnim prioritetom doprinosi trima vertikalnim tematskim područjima, koja se na njemu i temelje: fizičkom i psihičkom integritetu žena i djevojčica, njihovim socijalnim i gospodarskim pravima te njihovu pravu glasa i sudjelovanju.

Prilog II. – Popis ciljeva održivog razvoja i ciljeva koji su najrelevantniji za djecu

<p>Ciljevi održivog razvoja (COR) koji se izravno odnose na djecu</p>	<p>Srodni ciljevi održivog razvoja u kojima se spominju djeca* (ili osobe u ranjivom položaju)</p>
<p>COR 1: Okončati siromaštvo</p>	<p>Cilj 1.1: Posvuda iskorijeniti ekstremno siromaštvo svih osoba, koje se trenutačno mjeri kao život s manje od 1,25 USD dnevno Cilj 1.2: Barem prepoloviti udio muškaraca, žena i djece svih dobi koji žive u siromaštvu u svim njegovim dimenzijama, prema nacionalnim definicijama Cilj 1.3: Primijeniti nacionalno primjerene sustave socijalne zaštite i mjere za sve, uključujući minimalne razine, a do 2030. osigurati znatnu pokrivenost siromašnih i ranjivih osoba Cilj 1.5: Izgraditi otpornost siromašnih osoba i osoba u ranjivom položaju te smanjiti njihovu izloženost ekstremnim događajima povezanim s klimom te izloženost drugim gospodarskim, društvenim i s okolišem povezanim šokovima i katastrofama te osjetljivost na njih</p>
<p>COR 2: Iskorijeniti glad</p>	<p>Cilj 2.1: Iskorijeniti glad i svima, a osobito siromašnima i osobama u ranjivom položaju, uključujući dojenčad, osigurati pristup sigurnoj, hranjivoj i dostatnoj prehrani tijekom cijele godine Cilj 2.2: Iskorijeniti sve oblike neishranjenosti, među ostalim postizanjem međunarodno dogovorenih ciljeva o zaostajanju u rastu i gubitku težine djece do 5 godina do 2025. i ispunjavanjem prehrambenih potreba adolescentica, trudnica i dojilja</p>
<p>COR 3: Zdrav život</p>	<p>Cilj 3.1: Globalni omjer smrtnosti majki smanjiti na manje od 70 na 100 000 rođenja živog djeteta Cilj 3.2: Iskorijeniti smrtne slučajeve novorođenčadi i djece mlađe od pet godina koji se mogu spriječiti, pri čemu je cilj svih zemalja smrtnost novorođenčadi smanjiti na najviše 12 na 1000 rođenja živog djeteta, a smrtnost djece mlađe od pet godina na najviše 25 na 1000 rođenja živog djeteta Cilj 3.7: Osigurati univerzalan pristup uslugama u području spolnog i reproduktivnog zdravlja, među ostalim onima u području planiranja obitelji, informiranja i obrazovanja te uključivanja reproduktivnog zdravlja u nacionalne strategije i programe Cilj 3.8: Ostvariti univerzalno zdravstveno osiguranje (...) pristup kvalitetnim osnovnim zdravstvenim uslugama i sigurnim, učinkovitim, kvalitetnim i cijenom pristupačnim osnovnim lijekovima i cjepivima za sve</p>

<p>COR 4: Kvalitetno obrazovanje</p>	<p>Cilj 4.1: Osigurati da sve djevojčice i dječaci završe besplatno, pravedno i kvalitetno primarno i sekundarno obrazovanje koje rezultira relevantnim i učinkovitim ishodima učenja</p> <p>Cilj 4.2: Djevojčicama i dječacima osigurati pristup kvalitetnom ranom odgoju, skrbi i predškolskom odgoju i obrazovanju kako bi bili spremni za primarno obrazovanje</p> <p>Cilj 4.4: Znatno povećati broj mladih i odraslih osoba koje posjeduju vještine, što uključuje i tehničke i strukovne vještine, relevantne za zapošljavanje, dostojanstvena radna mjesta i poduzetništvo</p> <p>Cilj 4.5: Ukloniti rodne nejednakosti u obrazovanju, a osobama u ranjivom položaju, što uključuje osobe s invaliditetom, autohtone narode i djecu u ranjivom položaju, osigurati jednak pristup svim razinama obrazovanja</p> <p>Cilj 4.6: Osigurati da svi mladi (...) steknu pismenost i matematičku pismenost</p> <p>Cilj 4.7: Osigurati da svi koji se obrazuju steknu znanje i vještine potrebne za promicanje održivog razvoja, među ostalim s pomoću obrazovanja za održivi razvoj i održivi način života, ljudska prava, rodnu ravnopravnost, promicanje kulture mira i nenasilja, globalno građanstvo te uvažavanje kulturne raznolikosti i doprinosa kulture održivom razvoju</p> <p>Cilj 4.a: Izgraditi i unaprijediti obrazovne ustanove u kojima se vodi računa o potrebama djece, pitanjima povezanim s invaliditetom i rodnim pitanjima, i u kojima se svima osigurava sigurno, nenasilno, uključivo i učinkovito okruženje za učenje</p>
<p>COR 5: Rodna ravnopravnost</p>	<p>Cilj 5.1: Posvuda iskorijeniti sve oblike diskriminacije svih žena i djevojčica</p> <p>Cilj 5.2: Iskorijeniti sve oblike nasilja nad ženama i djevojčicama u javnoj i privatnoj sferi, uključujući trgovanje njima, seksualno iskorištavanje i druge oblike iskorištavanja</p> <p>Cilj 5.3: Iskorijeniti sve štetne prakse, kao što su dječji, rani i prisilni brakovi te sakaćenje ženskih spolnih organa</p> <p>Cilj 5.6: Osigurati univerzalan pristup spolnom i reproduktivnom zdravlju i reproduktivnim pravima, kako je dogovoreno u skladu s Programom djelovanja Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju, Pekinškom platformom za djelovanje i završnim dokumentima njihovih revizijskih konferencija</p> <p>Cilj 5.c: Donijeti i ojačati kvalitetne politike i provedivo zakonodavstvo za promicanje rodne ravnopravnosti i jačanje položaja svih žena i djevojčica na svim razinama</p>

COR 6: Voda i sanitarne usluge	<p>Cilj 6.1: Ostvariti univerzalan i pravedan pristup sigurnoj i cijenom pristupačnoj pitkoj vodi za sve</p> <p>Cilj 6.2: Ostvariti pristup adekvatnim i pravednim sanitarnim uslugama i higijeni za sve te iskorijeniti obavljanje nužde na otvorenom, posvećujući posebnu pozornost potrebama žena, djevojčica i osoba u ranjivom položaju</p> <p>Cilj 6.b: Poduprijeti i ojačati sudjelovanje lokalnih zajednica u cilju poboljšanja gospodarenja vodom i upravljanja sanitarnim uslugama</p>
COR 7: Energija	Cilj 7.1: Osigurati univerzalan pristup cijenom pristupačnim, pouzdanim i suvremenim energetske uslugama
COR 8: Gospodarski rast i dostojanstven rad	<p>Cilj 8.5: Ostvariti puno i produktivno zaposlenje i dostojanstven rad za sve žene i muškarce, kao i za mlade i osobe s invaliditetom, te jednaku plaću za rad jednake vrijednosti</p> <p>Cilj 8.6: Do 2020. znatno smanjiti udio mladih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju</p> <p>Cilj 8.7: Bez odgode poduzeti učinkovite mjere za iskorjenjivanje prisilnog rada, modernog ropstva i trgovanja ljudima te osigurati zabranu i iskorjenjivanje najgorih oblika dječjeg rada, među ostalim novačenje i iskorištavanje djece vojnika, a do 2025. iskorijeniti sve oblike dječjeg rada</p> <p>Cilj 8.b: Do 2020. osmisliti i operacionalizirati globalnu strategiju za zapošljavanje mladih</p>
COR 9: Otporna infrastruktura / inovacije	Cilj 9.c: Do 2020. znatno povećati pristup informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (ICT) i nastojati pružiti univerzalan i cijenom pristupačan pristup internetu u najmanje razvijenim zemljama
COR 10: Smanjiti neravnopravnost	<p>Cilj 10.2: Osnažiti i promicati socijalno, gospodarsko i političko uključivanje svih, neovisno o dobi, spolu, invaliditetu, rasi, etničkoj pripadnosti, podrijetlu, vjeri ili ekonomskom ili drugom statusu</p> <p>Cilj 10.3: Osigurati jednake mogućnosti i smanjiti nejednakosti u pogledu rezultata, među ostalim uklanjanjem diskriminatornih zakona, politika i praksi te promicanjem primjerenog zakonodavstva, politika i aktivnosti u tom području</p>

COR 11: Održivi gradovi	<p>Cilj 11.1: Svima osigurati pristup primjerenom, sigurnom i cijenom pristupačnom stambenom prostoru i osnovnim uslugama...</p> <p>Cilj 11.2: Svima osigurati pristup sigurnim, cijenom pristupačnim, dostupnim i održivim prometnim sustavima, uz poboljšanje sigurnosti cesta, posebno s pomoću proširenja javnog prijevoza</p> <p>Cilj 11.7: Osigurati univerzalan pristup sigurnim, uključivim i dostupnim zelenim površinama i javim prostorima, posebno ženama i djeci...</p>
COR 13: Klimatske promjene	<p>Cilj 13.3: Unaprijediti obrazovanje, podizanje razine osviještenosti te ljudske i institucijske kapacitete povezane s ublažavanjem klimatskih promjena, prilagodbom, smanjenjem učinaka i ranim upozoravanjem</p> <p>Cilj 13.b: Promicati mehanizme za povećanje kapaciteta za učinkovito planiranje i upravljanje u vezi s klimatskim promjenama u najmanje razvijenim zemljama i malim otočnim državama u razvoju, što uključuje usmjeravanje na žene, mlade te lokalne i marginalizirane zajednice</p>
COR 16: Mirna i uključiva društva	<p>Cilj 16.2: Okončati zlostavljanje i iskorištavanje djece, trgovanje njima te sve oblike nasilja nad djecom i mučenja djece</p> <p>Cilj 16.3: Promicati vladavinu prava na nacionalnoj i međunarodnoj razini i svima osigurati jednak pristup pravosuđu</p> <p>Cilj 16.7: Na svim razinama osigurati odlučivanje koje je osjetljivo na potrebe, uključivo, participativno i reprezentativno</p> <p>Cilj 16.9: Svima osigurati pravni identitet, među ostalim prijavom rođenja</p> <p>Cilj 16.10: Osigurati javni pristup informacijama i zaštititi temeljne slobode, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim sporazumima</p>

Djeca su definirana kao sve osobe mlađe od 18 godina, a mladi kao sve osobe u dobi između 15 i 24 godine.

Prilog III. – Smjernice EU-a o ljudskim pravima, komunikacija Komisije i zaključci Vijeća

EU je donio 11 dokumenata sa smjernicama EU-a o ljudskim pravima. S obzirom na to da se smjernice EU-a donose na ministarskoj razini, njima se prenosi snažna politička poruka o tome da ih EU i njegove države članice smatraju prioritetom. **Niže navedenim smjernicama EU-a o ljudskim pravima dopunjuje se promicanje i zaštita prava djeteta.** Stoga je važno da akteri u EU-u budu svjesni njihova postojanja i da se njima služe.

- [Smjernice EU-a o djeci i oružanim sukobima](#) (2008.) i strategija njihove provedbe (2010.)
Navedene smjernice revidirane su 2008., a u njima se EU obvezuje na opsežan rad u vezi s učinkom oružanih sukoba na djecu. [Strategija provedbe smjernica EU-a o djeci i oružanim sukobima](#) revidirana je 2010., a usmjerena je na sprečavanje i zaštitu, ali i rehabilitaciju i reintegraciju djece koja su bila povezana s oružanim snagama ili oružanim skupinama. Usto sadrži i upute o praćenju, izvješćivanju i suradnji s UN-om. Provedba tih smjernica usmjerena je na prioritetne zemlje, koje se redovito preispituju u skladu s UN-ovim popisom prioriternih zemalja povezanih s djecom i oružanim sukobima.
- [Smjernice EU-a o nasilju nad ženama i djevojčicama te borbi protiv svih oblika njihove diskriminacije](#) (2008.)
EU ima dugoročnu obvezu promicanja rodne ravnopravnosti i prava djevojčica i žena. Smjernice o nasilju nad ženama i djevojčicama i njihovoj diskriminaciji iz 2008. i [Akcijski plan EU-a za rodnu ravnopravnost i jačanje položaja žena u okviru razvoja](#) okosnica su djelovanja EU-a u tom području.

- [Smjernice EU-a o mučenju i drugom okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju](#) (2012.) (Trebalo ih ažurirati 2016.)

EU tim smjernicama nastoji doprinijeti iskorjenjivanju mučenja i drugog okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. EU također nastoji suzbijati nekažnjavanje počinitelja takvih zločina.

U navedenim su smjernicama djeca prepoznata kao skupina kojoj je potrebna posebna zaštita.

- [Smjernice EU-a o smrtnoj kazni](#) (2013.)

Europska unija snažno se i nedvosmisleno protivi smrtnoj kazni, uvijek i u svim uvjetima, **među ostalim za kaznena djela koja su počinile osobe mlađe od osamnaest godina.**

- [Smjernice za promicanje i zaštitu ostvarivanja svih ljudskih prava lezbijki, homoseksualaca, biseksualnih, transrodnih i interseksualnih \(LGBTI\) osoba](#) (2013.)

LGBTI osobe čine ranjivu skupinu te su i dalje žrtve progona, diskriminacije, zlostavljanja i teškog maltretiranja, koji često uključuju ekstremne oblike nasilja, među ostalim mučenje i ubojstva.

Posebno je važno upućivanje na djecu u Prilogu 2. – Sastavnice analize / provjere stanja u pogledu pitanja ljudskih prava LGBTI osoba, točke 10. i 11.

- [Smjernice EU-a o slobodi izražavanja na internetu i izvan njega](#) (2014.)

EU promiče podizanje razine osviještenosti te medijsku i internetsku pismenost i njihovu važnost za sigurno i odgovorno korištenje internetom, **osobito za djecu i mlade**, u kontekstu programâ obrazovanja i osposobljavanja za ljudska prava, u skladu s Deklaracijom UN-a o obrazovanju i osposobljavanju za ljudska prava.

– Ključna komunikacija Europske komisije

- [Komunikacija Komisije „Prema ukidanju sakaćenja ženskih spolnih organa”](#)
(studeni 2013.)

U toj je komunikaciji definiran okvir za niz aktivnosti koje treba provesti s pomoću postojećih instrumenata EU-a, i unutar i izvan EU-a, s ciljem pružanja potpore akterima koji rade na terenu posredstvom delegacija EU-a u relevantnim partnerskim zemljama, razvoja znanja i prikupljanja podataka te jačanja vanjskog djelovanja usmjerenog na iskorjenjivanje sakaćenja ženskih spolnih organa / obrezivanja žena.

– Ključni zaključci Vijeća

- [Zaključci Vijeća o pravima djeteta](#) (prosinac 2014.)
- [Zaključci Vijeća o dječjem radu](#) (lipanj 2016.)
- [Zaključci Vijeća o dječjem radu](#) (lipanj 2010.)
- [Zaključci Vijeća o rodu u okviru razvoja](#) (svibanj 2015.)
- [Zaključci Vijeća o Akcijskom planu za rodnu ravnopravnost 2016. – 2020.](#)
(listopad 2015.)
- [Zaključci Vijeća o promicanju i zaštiti prava djeteta u vanjskom djelovanju Europske unije – razvoj i humanitarne dimenzije](#) (svibanj 2008.)